

سواد مالی

«الگوی برای مالی شخصی و خانوادگی»

تألیف:

عادل پیغامی

امین مرادی باصیری

ویراسته علمی:

دکتر طغیانی

انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)
تهران: بزرگراه شهید چمران،
پل مدیریت
تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲
صندوق پستی ۱۵۹-۱۴۶۵۵
E-mail: isu.press@yahoo.com
فروشگاه اینترنتی:
www.ketabesadiq.ir

انتشارات امام صادق (ع)

سواد مالی؛ الگوی برای سبک شخصی و خانوادگی ■ تألیف: عادل بیگامی و امین مرادی باصیری
ویراستار علمی: مهدی طبعانی - ناشر: دانشگاه امام صادق (ع) ■ چاپ اول: ۱۳۹۵
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه ■ چاپ و صحافی: چشم چاپ و صحافی برتر ■ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۵۲۲-۲

قیمت: ۱۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ و متعلق به ناشر است.

سرشناسه: بیگامی، عادل، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور: سواد مالی؛ مالی شخصی و خانوادگی ■ تألیف: عادل
بیگامی و امین مرادی باصیری؛ ویراستار علمی: مهدی طبعانی
مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۲۹۴ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۵۲۲-۲
شناسه افزوده: مرادی باصیری، امین، ۱۳۶۸-
شناسه افزوده: طبعانی، مهدی، ۱۳۶۰-
شناسه افزوده: دانشگاه امام صادق (ع)
شماره کتابشناسی ملی: ۴۴۶۱۳۶۰

فهرست مطالب

۱۱	 سخن تألیف
۱۳	 مقدمه
۱۹	 فصل اول: چرستی رضعت سواد مالی
۱۹	 نمای کلی فصل
۲۰	 تعریف «سواد مالی» و «مال شخصی»
۲۳	 ضرورت توجه به سواد مالی در بازار کنونی
۲۴	 مورد اول: انتقال ریسک از کارکنان و دولت به عموم مردم
۲۵	 مورد دوم: افزایش مسئولیت‌های فردی و اجتماعی
۲۵	 مورد سوم: افزایش عرضه گسترده وسیعی از محصولات مالی
۲۶	 مورد چهارم: افزایش تقاضا برای محصولات مالی
۲۷	 مورد پنجم: منافع بالقوه سواد مالی برای افراد
۲۷	 مورد ششم: نقش سواد مالی در ثبات و توسعه اقتصادی
۲۸	 مورد هفتم: کافی نبودن فراگیری دانش و تجارب مالی نسل پیشین
۲۸	 مورد هشتم: درگیر بودن کودکان و نوجوانان به برخی مسائل مالی
۳۰	 مورد نهم: برقراری عدالت آموزشی و اقتصادی
۳۳	 خلاصه فصل
۳۴	 واژه‌های کلیدی
۳۵	 پرسش‌های فصل
۳۷	 فصل دوم: تاریخچه آموزش سواد مالی در غرب
۳۷	 نمای کلی فصل
۳۸	 آموزش سواد مالی در قرن هجدهم و نوزدهم

آموزش سواد مالی در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم.....	۴۳
آموزش سواد مالی در اواسط قرن بیستم.....	۴۷
آموزش سواد مالی در اواخر قرن بیستم.....	۵۶
آموزش سواد مالی در قرن بیست و یکم.....	۵۷
خلاصه فصل.....	۵۸
واژه‌های کلیدی.....	۵۹
پرسش‌های فصل.....	۶۰
فصل سوم: نه دهی مختلف فعال در حوزه سواد مالی.....	۶۱
نمای کلی فصل.....	۶۲
مرکز ملی آموزش و اقتصاد.....	۶۲
اتلاف جامپ استریت برای سواد مالی شخصی.....	۶۵
شورای تربیت اقتصادی.....	۶۹
مؤسسه مالی کاپیتال وان.....	۷۳
وقف ملی برای تربیت مالی.....	۷۳
مؤسسه موفقیت جوانان.....	۷۵
کمسیون سرمایه‌گذاری و اوراق بهادار استرالیا (سی‌اس‌ای).....	۷۷
کمیته ملی برای تربیت مالی.....	۷۹
بنیاد کانادایی برای تربیت اقتصادی.....	۸۰
شورای توسعه و ثبات مالی.....	۸۱
پایگاه مالی وایز.....	۸۲
کمیته راهبری آموزش مالی.....	۸۳
شورای کره برای تربیت سرمایه‌گذار.....	۸۴
کانون تربیت و اقتصاد.....	۸۸
خلاصه فصل.....	۸۹
واژه‌های کلیدی.....	۸۹
پرسش‌های فصل.....	۹۰
فصل چهارم: تجربه کشورهای مختلف دنیا در طراحی و اجرای استراتژی ملی سواد مالی.....	۹۱
نمای کلی فصل.....	۹۱
گفتار اول: تجربه کشور ایالات متحده آمریکا در طراحی استراتژی ملی سواد مالی.....	۹۴
آغاز به کار کمیسیون آموزش و سواد مالی.....	۹۴

انتشار اولین استراتژی ملی سواد مالی در آمریکا.....	۹۵
حوزه اول: ایجاد آگاهی عمومی از منابع در دسترس	۹۵
حوزه دوم: توسعه منابع آموزشی مناسب و هدف‌گذاری شده و انتشار استراتژی‌ها.....	۹۶
حوزه سوم: بهره‌برداری از مشارکت بخش‌های خصوصی با یکدیگر و نیز مشارکت بخش‌های خصوصی با بخش‌های دولتی.....	۹۷
حوزه چهارم: پژوهش و ارزیابی برنامه‌های آموزش مالی.....	۹۷
بررسی کلی اولین استراتژی ملی سواد مالی در آمریکا.....	۹۸
محور اول: پس‌انداز عمومی	۹۸
محور دوم: مالکیت خانه	۹۹
محور سوم: پس‌انداز برای دوران بازنشستگی	۱۰۰
محور چهارم: اعتبار	۱۰۱
محور پنجم: حمایت از مصرف‌کننده	۱۰۲
محور ششم: حقوق بازماندگان	۱۰۳
محور هفتم: محافظت از سرمایه‌گذار	۱۰۴
محور هشتم: نداشتن حساب معالان در هیچ‌یک از نهادهای سستی مالی.....	۱۰۴
محور نهم: جمعیت‌های چند رتبی و چند فرهنگی	۱۰۵
محور دهم: آموزش مالی از کودکان تا پسران از دبیرستان	۱۰۶
محور یازدهم: پژوهش دانشگاهی و برنامه‌ارزیابی	۱۰۷
محور دوازدهم: هماهنگی فعالیت‌ها.....	۱۰۷
محور سیزدهم: چشم‌انداز بین‌المللی	۱۰۸
بازنگری در اولین استراتژی ملی سواد مالی در آمریکا	۱۰۸
گفتار دوم: تجربه کشور استرالیا در طراحی و اجرای استراتژی ملی سواد مالی	۱۱۰
تدوین استراتژی ملی سواد مالی در استرالیا	۱۱۱
اصول حاکم بر استراتژی ملی سواد مالی در استرالیا	۱۱۲
اولویت‌های استراتژی ملی سواد مالی در استرالیا.....	۱۱۳
گفتار سوم: وضعیت کشور برزیل در طراحی و اجرای استراتژی ملی سواد مالی	۱۱۶
گفتار چهارم: وضعیت کشور روسیه در طراحی و اجرای استراتژی ملی سواد مالی	۱۱۹
خلاصه فصل	۱۲۱
واژه‌های کلیدی.....	۱۲۱
پرسش‌های فصل.....	۱۲۱

فصل پنجم: تدوین استانداردهای محتوایی سواد مالی..... ۱۲۳

نمای کلی فصل..... ۱۲۳

چیزیستی استانداردهای محتوایی..... ۱۲۵

پیشینه استانداردهای محتوایی..... ۱۲۷

الگوهای آموزش مبتنی بر استاندارد سواد مالی..... ۱۳۳

الگوی ائتلاف جامپ استارت برای سواد مالی شخصی..... ۱۳۶

الگوی شورای تربیت اقتصادی..... ۱۳۹

خلاصه فصل..... ۱۴۶

واژه‌های کلیدی..... ۱۴۷

پرسش‌های فصل..... ۱۴۷

فصل ششم: تحلیل و انتقال «الگوی استانداردهای ملی برای سواد مالی» با رویکردی اسلامی..... ۱۴۹

نمای کلی فصل..... ۱۴۹

نقد اول: نادیده گرفتن اصل تربیت خداوند در سنت‌های الهی..... ۱۵۱

نقد دوم: اتفاقی و شانسی دانستن رخداد بسیاری از حوادث زندگی..... ۱۵۳

نقد سوم: نگاه غلط به مسئله مالکیت..... ۱۵۴

نقد چهارم: عدم توجه به هدف آفرینش در خدای تعالی..... ۱۵۶

نقد پنجم: توجه ناکافی به مسئله عمران و آبادانی زمین..... ۱۵۸

نقد ششم: بی‌توجهی به نهاد قرض‌الحسنه..... ۱۶۲

نقد هفتم: بی‌توجهی به قانون مواسات..... ۱۶۳

نقد هشتم: بی‌توجهی به امهال معسر..... ۱۶۶

نقد نهم: نگاه غلط به مسئله بدهکاری..... ۱۶۸

نقد دهم: ایجاد گرایش به کثر مال..... ۱۷۰

نقد یازدهم: نگاه غیر کامل به مسئله حوادث ناگوار زندگی..... ۱۷۱

نقد دوازدهم: عدم توصیه به قناعت و مصروف شدن تمام هم و غم و وقت افراد به تأمین

معیشت و غفلت از خداوند..... ۱۷۴

نقد سیزدهم: عدم توجه به حق برخورداری برابر افراد از منابع و ثروت‌های عمومی..... ۱۷۷

نقد چهاردهم: عدم توجه به نارسایی‌های موجود در بازار..... ۱۸۰

نقد پانزدهم: بی‌توجهی به اصل قوام در مصرف..... ۱۸۱

نقد شانزدهم: تأکید بسیار بر «تعاملات مبتنی بر رقابت» و عدم توجه به «تعاملات مبتنی بر

همکاری و ایثار»..... ۱۸۲

۱۸۳	نقد هفدهم: بی توجهی به اصل حرمت اکل مال به باطل
۱۸۵	نقد هجدهم: عدم توجه به اصالت توأم «فرد» و «جامعه»
۱۸۸	نقد نوزدهم: تفاوت نگاه به «ارزش‌ها» در نظام لیبرال دموکراسی و نظام اسلامی
۱۹۰	خلاصه فصل
۱۹۱	واژه‌های کلیدی
۱۹۱	پرسش‌های فصل
۱۹۳	فصل هفتم: تربیت مالی در تمدن اسلامی ایرانی
۱۹۳	نمای کلی فصل
۱۹۶	گزارش‌های تربیت مالی در آثار تمدن اسلامی ایرانی
۱۹۶	استاندارد اول: کسب درآمد و رزق
۲۰۵	استاندارد دوم: خرج کردن
۲۰۹	استاندارد سوم: پس انداز
۲۱۰	استاندارد چهارم: باج و خیریه‌ها
۲۱۱	استاندارد پنجم: دین
۲۱۳	خلاصه فصل
۲۱۴	واژه‌های کلیدی
۲۱۴	پرسش‌های فصل
۲۱۵	پیوست: استانداردهای ملی برای سواد مالی (آموزش برای تربیت اقتصادی)
۲۱۶	نقشی جدید برای مدارس
۲۱۷	توسعه استانداردها
۲۱۹	فواید سواد مالی
۲۱۹	سابقه و سپاس‌گزاری
۲۲۱	منابع و مأخذ
۲۲۱	راهنمایی مختصری از استانداردها
۲۲۲	خلاصه‌ای از استانداردها
۲۲۴	استاندارد اول: کسب درآمد
۲۳۲	استاندارد دوم: خرید کالاها و خدمات
۲۳۹	استاندارد سوم: پس انداز
۲۴۶	استاندارد چهارم: استفاده از اعتبار
۲۵۵	استاندارد پنجم: سرمایه‌گذاری مالی

استاندارد ششم: محافظت و بیمه ۲۶۲

منابع و مآخذ ۲۷۳

نماینه ۲۷۷

www.ketab.ir

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
 وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُودَ وَ سُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
 فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ
 (قرآن کریم، سوره مبارکه النمل، آیه شریفه ۱۵)

سخن ناشر

فلسفه وجودی دانشگاه امام صادق (ع) از سوی ریاست فقید دانشگاه به کرات مورد توجه قرار گرفته، تربیت نیروی انسانی از جهت، باتقوا و کارآمد در عرصه عمل و نظر است تا از این طریق دانشگاه بتواند نقش اساسی خود را در سطح راهبردی به انجام رساند. از این حیث «تربیت» را می‌توان مقوله‌ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه‌های دانشگاه، در چارچوب آن معنا می‌یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عامل مشکل‌ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متأثر و دگرگون می‌سازد.

از سوی دیگر «سیاست‌ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی‌توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست‌ها در گرو انجام پژوهش‌های علمی و بهره‌مندی از نتایج آنهاست. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان‌های فکری و اجرایی به حساب می‌آیند و نمی‌توان آینده درخشانی را بدون توانایی‌های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ‌گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق علیه السلام در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که هم‌اکنون ثمرات نیکوی آن در فضای ملی و بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیان‌گذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود با اتکاء به تأییدات الهی و تلاش همه‌جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، بتواند به مرجعی تمام عیار در گستره جهانی تبدیل گردد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق علیه السلام با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در متع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی - کارکردی آن‌ها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدا دانستن تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند - درک کاستی‌ها و اصلاح آنها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به طی این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت و شتاب علمی امام صادق علیه السلام را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت. (ان شاء الله)

والله اعلم
معاونت پژوهشی دانشگاه

مقدمه

در زندگی هر یک از ما، بسیار اتفاق می‌افتد که هزینه‌های پیش‌بینی نشده‌ای به ما تحمیل می‌گردد. از هزینه‌های سرسام‌آور پزشکی گرفته تا هزینه‌های کوچکی مانند خرید هدیه ازدواج. گاهی اوقات درآمد ما حتی کفاف مخارج پیش‌بینی شده ما را نیز نمی‌دهد و مصداق این شادیست: وف سعاد می‌گردیم که:

«بر احوال آن مرد باید گریست که دخلش بود نوزده، خرج بیست»

اگر در زمان حیات جناب سعدی مردم می‌توانستند هر چیزی را که نیازمند به دانستن درباره امور مالی‌شان بود، به آسانی از محل تجربیات خود یا دیگران فراگیرند؛ این زمان خیلی وقت پیش به پایان رسیده است. دهه گذشته، دسترسی به بازارهای مالی در سراسر دنیا، افزایش چشم‌گیری یافت و خدمات جدید مالی در حال گسترش به مناطق مختلف دنیا می‌باشد. مخصوصاً پس از به هم ارتباطات در اواخر قرن بیستم و گسترش خدماتی مانند اینترنت، این دسترسی افزایش و افزایش یافت و در حال حاضر حتی در نقاط دورافتاده روستایی نیز، امکان ارائه خدمات الکترونیکی نهادهای مالی مانند بانک، بورس و ... وجود دارد.

امروزه اقتصاد جهانی و امور مالی به طرّقی عمل می‌کنند که برای تعداد قابل توجهی از مردم، مرموز است. حساب تخمینی جناب سعدی کنار گذاشته شده است و به جای آن، ما نسخه‌های پیچیده متنوعی را برای شادی و گریستن می‌یابیم: ابزارهای مرموز سرمایه‌گذاری، قوانین مبهم مالیات، فناوری‌های رایانه‌ای دائماً در حال تغییر، سیستم‌های پیچیده بازار پول و سرمایه و ... اکنون مردم با وجود فرصت‌های

متعدد و جذاب سرمایه‌گذاری، با سطوح بی‌سابقه ریسک نیز مواجه‌اند. حجم بازارهای مالی رشد یافته و پیچیدگی‌های آن دگرگون شده است. این تغییرات در چشم‌انداز مالی و پولی، به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر زندگی افراد و تصمیماتی که آن‌ها به‌عنوان کارگران، مصرف‌کنندگان، پس‌اندازکنندگان، وام‌گیرندگان و سرمایه‌گذاران اتخاذ می‌کنند؛ اثر می‌گذارد.

مسئله دارای اهمیت بیشتر، افزایش سرعت تغییر محصولات مالی و پیچیدگی‌های آن در زمان کنونی است. امروزه سبدهای متنوع سرمایه‌گذاری در بورس ارائه می‌شود و بر تعداد و پیچیدگی آن‌ها نیز افزوده می‌گردد؛ گزینه‌های مختلفی برای خرید مسکن و وام‌های آن طرح می‌شود؛ شرکت‌های بیمه مجبور به انتخاب ترکیبی گنج‌کننده از قیمت‌ها و حو... هستند. گزینه‌های مختلفی برای سرمایه‌گذاری جهت دوران بازنشستگی ارائه می‌شود و مردم باید انتخاب کنند که کدام‌یک را انتخاب کرده و از چه زمانی برای دوران بازنشستگی خود پس‌انداز کنند.

به‌طور خلاصه، امروزه مسئولان باید تصمیم بگیرند که چگونه بهترین تخصیص را برای منابع محدود در میان دایره بسیار وسیعی از محصولات جدید مالی و گزینه‌های پرداختی انجام دهند که با پیچیدگی‌شان، حاکم سادی را به تعجب خواهند انداخت.

اما سؤال اینجاست که چه باید کرد؟ یا تنها با افزایش چشم‌گیر خدمات مالی و گسترش و پیچیدگی‌های بازارهای پولی و مالی و به‌صورت آن را به نظاره نشست یا اینکه باید با تلاش بسیار، مردم را برای فعالیت کاراته در این بازارها آماده نمود. در حال حاضر، بسیاری از کشورهای دنیا به‌صورت فعال و آگاه سواد اقتصادی و مالی شده‌اند و به آموزش و تربیت اقتصادی و مالی مردم خویش و همان‌طور که سنن کودکی تا بزرگسالی پرداخته‌اند. ولی برخی دیگر تنها نظاره‌گر پیشرفت‌ها و وسایط حوزه مالی بوده‌اند و فعالیت خاصی برای آماده‌سازی افراد جامعه خویش انجام نداده‌اند. تا چه حد محتوای درسی مدارس کودکان و نوجوانان را برای مواجهه با پیچیدگی‌های مالی دنیای امروز آماده می‌کند؟ دانش‌آموختگان مراکز آموزشی چقدر برای ورود به عرصه فعالیت‌های اقتصادی و مالی آمادگی دارد؟ چقدر با کارآفرینی و پیچیدگی‌های آن آشناست؟ چقدر با بازاربازی و پیچیدگی‌های دنیای تبلیغات آشنایی دارد؟ آیا می‌تواند

برنامه‌ریزی مالی خوبی برای خویش داشته باشد؟ آیا می‌تواند پس‌اندازهای خود را به‌خوبی سرمایه‌گذاری کند و به جریانات مولد اقتصادی تبدیل نماید؟

بحران مالی سال ۲۰۰۸، ثمره تلخ بی‌توجهی به این حوزه را به‌کام بسیاری از کشورها چشاند. مردم و حتی دولت‌مردان ناآگاه از سیستم‌های مالی پیچیده، قربانیان اصلی این بحران بزرگ بودند. عده زیادی بی‌خانمان شدند و چندین میلیون نفر در سراسر دنیا، بخش عظیمی از سرمایه‌های خود را از دست دادند. پس از این بحران که طی آن بسیاری از اقشار کم‌درآمد و دارای درآمد متوسط، آسیب زیادی دیدند؛ بسیاری از کشورهای دنیا، مانند روسیه، بیش از پیش به اهمیت آموزش مالی عموم مردم پی بردند. و به این نتیجه رسیدند که پایین بودن سواد مالی مردم کشورشان، در تشدید میزان آسیب‌های به‌رسانه‌شده نقش کلیدی ایفاء کرده است. لذا بر لزوم آموزش مالی به عموم مردم کید کردند و به طراحی و اجرای استراتژی‌های مختلفی برای ارتقاء سواد مالی مردم کشورشان پرداختند. در ایران نیز ثمرات این بی‌توجهی در عملکرد غلط مردم در تشدید بحران ارزی سال ۱۳۹۱ و نابسامانی برخی بازارهای دیگر مشهود بود. در حال حاضر بسیاری از کشورهای دنیا، یکی از راه‌های اصلی مقابله با مشکلات اقتصادی کشور خود را ارتقاء سواد اقتصادی و مالی مردم جامعه خود می‌دانند و به تربیت اقتصادی و مالی افراد جامعه از سنین کودکی تا بزرگسالی می‌پردازند. این کشورها با برگزاری نشست‌های مشترک و به‌گوشه‌گوشی از تجربیات یکدیگر، به‌دنبال جدیدترین راهکارهای ارتقاء سطح سواد مالی مردم خویش هستند و آن را از جمله اولویت‌های مهم خویش قلمداد می‌کنند.

تولید کتب و منابع آموزشی و کمک آموزشی و به‌کارگیری انواع فن‌آوری‌های آموزشی شامل کتب راهنمای معلم، کتب راهنمای والدین، کتب و مقالات حاوی فعالیت‌ها و مسائل دانش‌آموز، لوح‌های فشرده‌ی آموزشی، وب‌سایت‌ها، بازی‌های مختلف رایانه‌ای، نرم‌افزارهای آموزشی، اشعار و بازی‌های کودکانستانی و ... و نیز تربیت و آموزش معلمان از طریق برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های مختلف آموزشی در حوزه سواد مالی از جمله فعالیت‌هایی است که به‌طور بسیار گسترده‌ای در کشورهایی مانند ایالات متحده آمریکا، کانادا، مکزیک، برزیل، اروگوئه، پرو، انگلستان، جمهوری چک، هلند، اسپانیا، ایرلند، پرتغال، روسیه، رومانی، لهستان، استرالیا، نیوزیلند، اندونزی، ژاپن،

مالزی، کره جنوبی، تایلند، سنگاپور، هند، ترکیه، آفریقای جنوبی، نیجریه، غنا و ... قابل مشاهده است.

متأسفانه در کشور ما علی‌رغم وجود مشکلات متعدد اقتصادی و مالی، این حوزه مورد بی‌توجهی قرار گرفته و هیچ استراتژی خاصی برای ارتقاء سواد اقتصادی و مالی طراحی نشده است. نتیجه چنین وضعی بر رشد و پیشرفت اقتصادی کشور معلوم است؛ چرا که فرد لاجرم در مقام یک عضو خانواده، نیروی کار، شهروند، مسئول در عرصه اجتماعی، مصرف‌کننده، تولیدکننده کالا و خدمات، پس‌اندازکننده و سرمایه‌گذار و در بستری از انواع شالوده‌های جمعی و فردی مانند فرهنگ کار، فرهنگ مصرف، فرهنگ اتخاذ تصمیم‌های بهینه، فرهنگ هزینه - فایده، فرهنگ استفاده بهینه و کارا از منابع، فرهنگ بهره‌رزی، فرهنگ تعامل با محیط انسانی و فیزیکی اطراف از جمله محیط‌زیست و ده‌ها سایر فرهنگ‌های دیگر قرار می‌گیرد و برآیند رفتارهای جمعی در چنین فضایی است که رجعت رشد یا انحطاط ملتی را فراهم می‌آورد.

در حال حاضر دو حوزه پژوهش و آموزشی در زمینه تربیت و سواد اقتصادی و مالی در دنیا مورد توجه است. حوزه اول، تحت عنوان «تربیت اقتصادی»^۱ و «سواد اقتصادی»^۲ شناخته می‌شود و به مباحث مختلف اقتصادی مانند تورم، بیکاری، رشد اقتصادی، نوسانات اقتصادی، شکست بازار، شکست دولت، سیاست‌های پولی و مالی و ... پرداخته می‌شود. حوزه دوم، تحت عنوان «تربیت مالی»^۳، «مالی شخصی»^۴، «سواد مالی»^۵ و «توانایی مالی»^۶ شناخته می‌شود و به مباحث مختلفی مانند کسب درآمد، پس‌انداز، سرمایه‌گذاری، خرید و فروش کالاها و خدمات، برنامه‌ریزی مالی، بیمه و ... پرداخته می‌شود و در واقع، ارتباط بسیار نزدیکی به سبک اقتصادی زندگی دارد. این دو حوزه، یعنی حوزه تربیت اقتصادی و تربیت مالی، مکمل یکدیگر بوده و در برخی موارد نیز مباحث این دو حوزه، با یکدیگر هم‌پوشانی دارند. در بسیاری از کشورهای دنیا، به‌ویژه کشورهای توسعه‌یافته این دو حوزه تربیتی در کنار یکدیگر وارد برنامه درسی مدارس شده و به دانش‌آموزان آموزش داده می‌شود.

1. Economic Education
2. Economic Literacy
3. Financial Education
4. Personal Finance
5. Financial Literacy
6. Financial Capability

تمرکز این کتاب بر حوزه دوم، یعنی حوزه سواد مالی است و در هفت فصل تدوین شده است. در فصل اول به بیان چیستی سواد مالی و ضرورت پرداختن به آن و نیز تعریف برخی از کلیدواژه‌های مهم این حوزه پرداخته شده است. در فصل دوم، تاریخچه‌ای از توجه به سواد مالی عموم مردم در غرب بیان شده است. فصل سوم به معرفی نهادهای مهم فعال در این حوزه پرداخته شده و در فصل چهارم، به بیان تجربه کشورهای مختلف دنیا در طراحی و اجرای استراتژی ملی ارتقاء سواد مالی عموم مردم کشورشان می‌پردازیم. فصل پنجم به معرفی تجربه موفق در آموزش سواد مالی تحت عنوان آموزش مبتنی بر استانداردها پرداخته شده و دو الگوی موفق و تأثیرگذار در این حوزه معرفی شده است. در فصل ششم به نقد آخرین الگوی ارائه شده در ایالات متحده در حوزه سواد مالی براساس مبانی دینی پرداخته‌ایم و در فصل هفتم، جهت آشنایی پژوهش‌گران با محتوای آثار دوران تمدن اسلامی در این حوزه، به دسته‌بندی گزاره‌های تربیتی این کتاب مهم این دوران در حوزه مالی پرداخته‌ایم.